

Gawlas, Sławomir

"Między średniowieczem a czasami nowymi. Sylwetki myślicieli XV wieku", Stefan Świeżawski, Warszawa 1983 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 76/1, 176

1985

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Toruń dawny i dzisiejszy. Zarys dziejów, pod redakcją Mariana Biskupa, Towarzystwo Naukowe w Toruniu, „Prace Popularnonaukowe” nr 41, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa—Poznań—Toruń 1983, s. 660, ilustr.

Posiadający prężne środowisko historyczne Toruń od dawna dopominał się o nowoczesną syntezę swoich dziejów. Podjęte przed paru laty a obliczone na kilka tomów prace nie mogły być ukończone na przypadające w 1983 r. uroczystości 750-lecia nadania praw miejskich. Przygotowano więc najpierw zespoloną monografię o charakterze popularnonaukowym, mającą w przystępny sposób pokazać najważniejsze rysy przeszłości Torunia i jego rolę dziejową. Autorzy dążyli do podsumowania obecnego stanu badań starając się jednak wypełnić własnymi poszukiwaniami istniejące w nich luki. Książka składa się z ośmiu części obejmujących poszczególne okresy dziejów miasta. Jadwiga Chudziakowa opracowała znane z badań archeologicznych dzieje najstarsze do 1231 r., Antoni Czacharowski przedstawił epokę średniowiecza do końca panowania krzyżackiego w 1454 r., Stefan Cackowski czasy Rzeczypospolitej szlacheckiej oraz etap 1793—1806, Kazimierz Wajda dzieje miasta w XIX w. do końca panowania pruskiego w 1920 r., Mieczysław Wojciechowski lata II Rzeczypospolitej, Jan Sziling okupację hitlerowską i Ryszard Sudziński dzieje powojenne do 1975 r. W miarę zbliżania się do współczesności wzrasta szczegółowość narracji. W publikacji zrezygnowano z aparatu naukowego, każda jednak część została zaopatrzona w problemowe omówienia literatury przedmiotu, a niekiedy i wykorzystanych materiałów źródłowych. Książkę zaopatrzone w indeksy: osobowy i geograficzny.

S. G.

Stefan Świeżawski, *Między średniowieczem a czasami nowymi. Sylwetki myślicieli XV wieku*, Biblioteka „Więzi” t. 48, Warszawa 1983, s. 300, ilustr.

Autor obszernych dziejów filozofii XV w. w celu udostępnienia przedstawianego tam materiału niefachowcom zebrał w jedną część rozproszone w różnych tomach i miejscach sylwetki jedenastu myślicieli: Coluccia Salutatięgo, Piotra z Ailly, Jana Gersona, Mikołaja z Kuzy, Gabriela Biela, Marsilia Ficino, Leonarda da Vinci, Jana Reuchlina, Tomasza de Vico zwanego Caietanus, Erazma z Rotterdamu i Teofrasta Paracelsusa. W zamierzeniu mają to być małe monografie tych myślicieli ujęte od strony ich znaczenia dla dziejów doktrynalnych. Dobór osób uwarunkowany został rozmaitymi przyczynami (w tym i warsztatowymi) i autor dostrzega pominięcie wielu innych znaczących postaci. Podkreślając, że wiek XV, przez który rozumie on okres 1380—1525, to epoka o swoistym obliczu, Stefan Świeżawski poprzedził te sylwetki dwoma wprowadzającymi szkicami. Pierwszy to rozprawka omawiająca główne zagadnienia i uwarunkowania filozofii tego stulecia. Tekst ten również był publikowany (w trzynastym tomie „Studiów Mediewistycznych” i w skróconej wersji w tomie „Filozofia Polska XV w.”, pod red. R. Palacza). Drugi szkic zaczerpnięty z pierwszego tomu dziejów filozofii XV w. i zatytułowany „Corpus mysticum a corpus politicum” przedstawia sylwetki Jana Husa, Girolamo Sawonaroli, Jana Petit i Niccolo Machiawellego.

S. G.